The excavation at J. Basanavičiaus St. 15 / Mindaugo St. 3

In 2008 an excavation (a total area of 838 m²) was conducted on the plot at J. Basanavičiaus St. 15 / Mindaugo St. 3 (Fig. 1). During the first stage, three test pits were excavated. A cultural layer with 16th–18th-century finds was recorded in them under a 1.4–2.5 m thick fill layer. Afterwards the late layers on the plot were removed mechanically while a watching brief was carried out. During further investigations, two archaeological trenches, a heating line trench, and 16 trenches of various sizes were excavated. A 1–2.7 m thick cultural layer with 16th–18th-century finds: pottery sherds, fragments of 'pot-shaped' stove tiles, metal artefacts, etc. (Figs. 2–5) was recorded under a 1–2.5 m thick fill layer from the 19th–20th century. The remains of a stove (Fig. 6) were discovered in the SE part of the plot.

6 pav. Krosnies liekanos, vaizdas iš V pusės. A. Zalepūgienės nuotr

Fig. 6. The remains of the stove as viewed from the W.

Robertas Žukovskis

Žvalgomieji tyrinėjimai Klaipėdos g. 7

2008 m. APC „Antiqua" vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus Vilniuje, Klaipėdos g. 7. Tyrinėjimai vykdyti apie 800 m² dydžio sklype, esančiame Klaipėdos gatvės P pusėje. Šiuo metu teritorijos PR dalis yra apželdinta medžiais ir veja. Didesnė sklypo dalis užstatyta mūriniais ir metaliniais garažais, mediniais sandėliukais. Iškasti 3 šurfai (ištirtas 16,8 m² plotas).

Šurfas 1. 2x2 m dydžio šurfas iškastas sklypo PV dalyje. Šurfo gylis – 2,8 m. Viršutinį 50–60 cm storio sluoksnį sudarė pilka žemė, maišyta su plytų duženomis, kalkių skiediniu, statybiniu laužu. Giliau kastas tamsiai pilkos žemės sluoksnis, maišytas su smulkiomis griuvenomis, degėsiais, gyvulių kaulais. Didelę šio sluoksnio dalį sudarė maišytos struktūros sluoksnis – neaiškios paskirties perkasimas. Jis buvo įgilintas iki 2,15 m nuo žemės paviršiaus. Perkasime aptikta buitinės keramikos, stiklinių indų šukių. Radiniai datuojami XVI a. pabaiga – XIX a. Buvusius tyrinėjamo sklypo žemės paviršius charakterizavo šurfe aptikti grindiniai. Prie šurfo V ir R sienelių 1,2 m gylyje (H_{abs} 108,42 m) aptikti grindinio fragmentai iš smulkių ir vidutinio dydžio lauko riedulių. Ankstesnio riedulių grindinio fragmentai atkasti 1,9–2 m gylyje (H_{abs} 107,72–107,62 m). Šio fragmento R dalyje yra iš stambesnių riedulių išgrįstas latakas, orientuotas Š–P kryptimi, Klaipėdos gatvės link (1 pav.). Aptiktų grindinių fragmentai veikiausiai yra sklypo V dalyje buvusios gatvės ar skersgatvio liekanos. Atsižvelgiant į kultūrinio sluoksnio stratigrafiją, šurfe aptikto XVII a. I puse da-

tuotino pamato įgilinimą, viršutinis grindinys datuojamas XVII a. I puse, apatinis – XV ar XVI a.

Žemiau apatinio grindinio fiksuotas iki 50 cm storio pilkos smėlingos žemės su degėsių, pelenų priemaiša apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas. Apie 2,5 m gylyje (H_{abs} 107,15 m) pasiektas smėlio įžemio paviršius.

Įžemyje šurfo Š dalyje išryškėjo ovalo formos duobės kontūras (2 pav.), orientuotas Š–P kryptimi. Duobės plotis R–V kryptimi – 90 cm, ilgis nenustatytas. Duobės gylis nuo įžemio paviršiaus – 60 cm. Horizontaliame duobės pjūvyje jos pakraštyje išryškėjo pelenų juosta. Padarius vertikalų duobės apatinės dalies pjūvį, paaiškėjo, kad į ją palaipsniui buvo pilami pelenai ir kitos atliekos. Duobės viduryje rasti keli stambūs akmenys. Duobėje aptiktos žiesto ar apžiesto XIV a. pabaiga – XV a. datuotino indo šukės. Šis dalinai ištirtas objektas – nedidelės ūkinės duobės ar ugniavietės liekanos. Apatinis grindinys buvo įrengtas virš šios duobės.

Šalia duobės įžemyje išryškėjo Š–P kryptimi orientuotos 10–30 cm pločio juostos. Į smėlį jos įgilintos iki 35 cm. Užpilde – tamsiai pilka ir juoda žemė, maišyta su degėsiais, molio gabaliukais, smėliu. Archeologinių radinių juostų užpilde neaptikta. Tai veikiausiai yra medinių detalių (rąstų, lentų) liekanos. Nedidelės tyrinėjimų apimtys neleido tiksliau nustatyti, ar šios medinės detalės priklausė mediniam gyvenamajam namui ar kitam statiniui, o gal iš jų buvo suformuotas medinis gatvės grindinys. Panašių juostų smėlio įžemyje aptikta netoliese tyrinėtuose sklypuose Trakų g. 2, Klaipėdos g. 7A. Archeologo L. Girlevičiaus nuomone, dalies šiuose sklypuose aptiktų medinių konstrukcijų žymės yra 1387 m. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jogailos privilegijoje Vilniaus vyskupui minimo pylimo liekanos. Šią hipotezę pagrįsti gali nuoseklesni teritorijos greta buvusio Kačergos (Vingrės) upelio vagos tyrinėjimai. Nors tiksliau datuojančių archeologinių radinių apatiniame kultūrinio sluoksnio horizonte neaptikta, atsižvelgiant į aukščiau išsakytą nuomonę, bendrą šios Vilniaus dalies ankstyviausiojo apgyvendinimo datavimą, apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas datuotinas XIV a. pabaiga.

Šurfas 2. 2x2 m dydžio šurfas iškastas sklypo PR dalyje. Maksimalus šurfo gylis – 3,65 m. Viršutinį apie 1 m storio sluoksnį sudarė pilkos, tamsiai pilkos žemės, akmenų, statybinių griuvenų ir šiukšlių sluoksnis. 0,9–1,45 m gylyje (H_{abs} 108,54–107,97 m) atkastas mūrinio pamato, orientuoto PV–ŠR kryptimi, fragmentas. Šurfo PV dalyje aptiktos kito mūro liekanos. Siekiant detaliau ištirti šiuos pamatus, prie šurfo PV kampo iškasta 1x1,8 m dydžio išpjova. Joje atkastas mūro fragmentas, orientuotas ŠV–PR kryptimi. Abu šie mūrų fragmentai jungiasi stačiu kampu, sudarydami buvusio pastato kampą (3 pav.). Pamatai

1 pav. Šurfas 1, XV–XVI a. akmenų grindinys. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 1. Test pit 1, 15th–16th-century stone paving.

sumūryti iš viena eile statmenai dėtų plytų, rištų rupiu kalkių skiediniu. Plytų dydžiai: 33x17,5x8, 29x15x7,5, 29x13,5x6,5, 28,5x14x 7 cm, kai kurios jų – su įstrižomis braukomis. Mūro aukštis – apie 30 cm. Po juo fiksuotas akmenų ir kalkių skiedinio pagrindas. Pastato kampe buvo padėtas stambus (80 cm skersmens) akmuo. Pamatų aplinkoje kastas griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis. Jame aptikta buitinės keramikos šukių, plokštinių koklių, čerpių fragmentų, datuotinų XVI a. pabaiga – XVII a. I puse. Architektūros ekspertės B. Gudynaitės manymu, tai yra medinio pastato pamatai, datuojami XVII a. I puse. Pastatas orientuotas PV–ŠR kryptimi. Pastato padėtis gali rodyti XVII a. šioje Vilniaus vietoje buvusio skersgatvio kryptį.

Po griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksniu, 1,9–2,05 m gylyje pasiektas 20 cm storio rudos žemės, maišytos su moliu, degėsiais ir smulkiomis griuvenomis, sluoksnis. Jame aptikti radiniai datuojami XVI a. II puse – XVII a. pradžia.

Į Š nuo pamato, šurfo V dalyje aptikta apie 1,2 m skersmens dėmė. Jos centre sumesti akmenys. Išorėje – pusračiu netvarkingai sudėtos plytų nuolaužos. Tarp akmenų ir plytų – juoda žemė, molis, degėsiai, medžio puvėsiai, gyvulių kaulai. Sluoksnio storis – 40–50 cm. Jame rasta buitinės keramikos šukių, dubeninių koklių fragmentų, geležinė bato pasagėlė. Radiniai datuojami XVI a. pabaiga. Konstrukcija iš plytų galėtų būti lauko krosnies liekanos.

Šurfo ŠR dalyje 2,8 m gylyje pasiektas apie 75 cm storio smėlio, maišyto su pilka žeme, sluoksnis. Įžemis pasiektas 3,5 m gylyje (H_{abs} 105,85 m).

2 pav. Šurfas 1, XIV a. pabaigos – XV a. ūkinė duobė. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 2. Test pit 1, late 14th–15th-century storage pit.

Šurfas 3. 2x3,4 m dydžio šurfas iškastas sklypo ŠV dalyje, tarp mūrinių garažų. Šurfo gylis – 2,8 m. Po asfalto ir skaldos sluoksniu apie 20 cm gylyje atkastas plytų kiautas. Plytos sudėtos briauna, eilėmis, rištos kalkių skiediniu. Plytos gelsvos spalvos, vienodų matmenų – 24x11x6 cm. Veikiausiai tai rūsio skliauto fragmentas (šurfo P dalyje, prie plytų aptikta plieninė sija). Tokia skliautų mūrijimo

3 pav. Šurfas 2, XVII a. I pusės medinio pastato pamato fragmentas. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 3. Test pit 2, a fragment of the foundation of a wooden building from the first half of the 17th century.

technika, panaudojant metalines sijas, Vilniuje buvo paplitusi XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje. Po plytomis – tamsiai pilkos žemės ir griuvenų sluoksnis. Siekiant išsaugoti aptiktą mūrą, šurfas buvo praplėstas P kryptimi. Iki 1,6 m gylio kastas maišytos struktūros tamsiai pilkos žemės, griuvenų ir šiukšlių sluoksnis. 1 m gylyje atkastas keraminis nuotėkų vamzdis. Perkasimo apačioje fiksuotas 45 cm storio tamsiai pilkos žemės su degėsiais ir smulkiomis griuvenomis sluoksnis. Giliau kastas 30 cm storio juodos žemės su smulkiais degėsiais sluoksnis. Šiame sluoksnyje 2,25 m gylyje atkastas netvarkingai sukrautų lauko riedulių grindinys. Akmenys įvairaus dydžio: nuo stambių iki visiškai smulkių. Stratigrafiškai panašiame gylyje grindinys aptiktas ir šurfe 1. Jis datuotas XV ar XVI a. Šį grindinį reikėtų datuoti laikotarpiu iki Vilniaus miesto gynybinės sienos pastatymo – t. y. XV a. Šiuo laikotarpiu datuojamas netvarkingas riedulių grindinys aptiktas ir po netoliese esančios Benediktinių gatvės važiuojamąja dalimi.

Nuėmus grindinį, kastas 20 cm storio maišytas smėlio ir juodos žemės sluoksnis. 2,6 m gylyje pasiektas smėlio įžemis. Apatiniuose kultūrinio sluoksnio horizontuose rastos kelios smulkios sunkiai datuojamos buitinės keramikos šukelės.

The field evaluation at Klaipėdos St. 7

During an evaluation at Klaipėdos St. 7, 3 test pits (a total area of 16.8 m²) were excavated. A 2.5–3.5 m thick cultural layer was discovered. Its lower horizons date to the late 14th – early 15th century (Fig. 2). The upper horizon of the cultural layer was formed after the Second World War. A fragment of a masonry wall – the corner of the foundation of a wooden building that stood on this plot in the first half of the 17th century – was unearthed in test pit 2 (Fig. 3). The building's position may show the direction of the alley that existed at this site in 17th-century Vilnius. Several levels of street or alley paving were discovered in test pits 1 and 3. The upper stone paving should date to the first half of the 17th century and the lower with the 15th century (early 16th century?) (Fig. 1). A fragment of a 19th – early 20th-century masonry vault from a basement was discovered in test pit 3.

Robertas Žukovskis

Tyrinėjimai reprezentacinio statinių komplekso teritorijoje

2008 m. buvo tęsiami 1995 m. pradėti archeologiniai tyrinėjimai reprezentacinio Vilniaus statinių komplekso (unikalus objekto kodas 751) teritorijoje (S. Daukanto aikštė 3, Universiteto g. 6, Totorių g. 28). Tyrinėjimai buvo susiję su šio komplekso pritaikymu Lietuvos Respublikos Prezidento rezidencijai. Juos vykdė APC „Antiqua". Archeologiniai tyrinėjimai atlikti rūmų parko PR pakraštyje ir muziejinės, ūkinės dalies bei rezervinės automobilių stovėjimo aikštelės vietoje. Naujo korpuso statybos vietoje ištirti 3 plotai 27A–C (plotų numeracija tęstinė). Bendras tyrinėjimų plotas – 93 m².

Archeologiniai tyrinėjimai vykdyti naujo „L" formos korpuso statybos vietoje. Numatyta ištirti į statomo korpuso perimetrą patenkančius ir anksčiau neištirtus plotus. Šio korpuso Š dalis, orientuota V–R, sujungta su